“Arxa cəbhə”nin qəhrəmanları

Yaşam savaşçısı

Vüqar Qurbanovun Vətən müharibəsi gündəliyi

...Yaralı əsgəri götürüb gecənin qaranlığında Cəbrayıldan yola çıxan təcili yardım maşını zülməti yararaq çala-çuxur yollarla birtəhər irəliləməyə çalışırdı. Gecikmək olmazdı, hər ötən an xəstəni həyatdan bir az da qoparırdı. Maşında olan tibbi heyət elə buradaca yaralı əsgərə ilk yardım göstərir, ölüm təhlükəsini ondan uzaqlaşdırmağa çalışırdı. Lakin ağıllarına belə gətirmirdilər ki, elə bu dəqiqələrdə onlar özləri də ölümlə rəqs edirlər...

Bu tükürpərdici gerçəkliyi isə həmin zülmət gecədə, maşının ətrafında partlayan mərmilərin səsini eşidəndə anlamışdılar. İlk dəfə idi ki, ölüm bu qədər yaxından öz soyuq üzünü göstərmişdi onlara... O da müharibənin əsl dəhşətini, ağrı-acısını çox yaxından hiss etmiş, bir andaca doğmalarının gülümsəyən çöhrələri kino lenti kimi gözlərinin önündən keçmişdi. Çox həyəcanlanmışdı, elə bu an, bu dəqiqə hər şeyin bitəcəyini, bu dünyadakı yaşamının sonlanacağını düşünmüşdü...

O da yaşatmaq üçün savaşdı

Amma ömür dəftərinə hələ çox əsgərlərimizi ölümün pəncəsindən almaq, onları həyata döndərmək kimi xoşbəxt tale yazılmışdı Vüqar həkimin.

Onun da xalqımızın tarixin qızıl səhifələrinə həkk etdiyi 44 günlük qəhrəmanlıq salnaməsində payı oldu. O da sentyabrın 27-dən etibarən Vətənin harayına hay verənlərdən oldu. Könüllü olaraq cəbhəyə yollanıb, əsgər oldu. Amma əlinə silah almadı, torpaqlarımız uğrunda döyüşüb sinəsini gülləyə sipər edən igid oğullarımızı yaşatmaq üçün savaşdı. Vətən fədailərini həyata qaytarmaq uğrunda gecə-gündüz demədən çarpışdı...

Qurtara bildiyi canlar üçün özünü dünyanın bəxtəvəri saydı, İlahiyə sonsuz şükürlər etdi, bəzən isə insan övladının həkim qismində ölüm qarşısında aciz qaldığı, çarəsi tükəndiyi anlarda göz yaşlarına boğuldu, çox üzüldü, çox əzab çəkdi: “Bu nə kino idi, nə də televiziyada seyr etdiyimiz döyüş səhnələri. Normal şəraitdə çənə-üz travmaları ilə çox rastlaşmışdım, amma güllə, qəlpə yarası ilə yox. Buna görə də ilk anlarda istər-istəməz həyəcanlanırdım, çünki müharibə görməmişdim. Orada gördüyümüz yaralılar, sülh şəraitindəki yaralılardan çox fərqli idi. Bilisinizmi, o 44 gündə biz necə qorxmaz əsgərlərlə qarşılaşdıq, onların qəhrəmanlıqları ilə qürur duyduq?! Bilirsinizmi, həkimlərimiz həmin cəsur oğlanlarımızı sağaltmaq, ağrı-acılarını bir az da olsa azaltmaq üçün necə mübarizə apardılar?! Əslində, o 44 gündə yaşadıqlarımızı sözlə ifadə etmək çox çətindir, gərək ona canlı şahidlik edəsən...”

Tibb üzrə fəlsəfə elmləri doktoru, üz-çənə cərrahı, implantoloq Vüqar Qurbanov “Arxa cəbhənin qəhrəmanları”nda həkim kimi keçdiyi 44 günlük müharibə gündəliyini vərəqləyir...

Həkimliyə sevgi ona ailəsindən irsən ötürülüb

1986-cı ildə Gəncədə ziyalı ailəsində dünyaya gələn Vüqar Qurbanova həkimliyə sevgi də ailəsindən irsən ötürülüb. Babası tanınmış əməkdar həkim Qurban Qurbanov Azərbaycan səhiyyəsində 40 ilə yaxın baş həkim kimi fəaliyyət göstərib.

Ondan sonra isə sənətini oğlu, yəni Vüqarın atası Asif Qurbanov hərbi həkim kimi davam etdirib. Azərbaycan hərb sahəsində xüsusi yeri və rolu olan Əməkdar həkim hazırda hərbi tibb sahəsindən təqaüdə ayrılıb. Elə Vüqarın anası da həkimdir və hərbi hospitalda fəaliyyətini davam etdirir, yaralı əsgərlərə baxır.

Babasının, valideynlərinin yolu ilə gedən Vüqar da həkimlik ixtisasına yönələrək, 2004-cü ildə yüksək balla Azərbaycan Tibb Universitetinin Stomatologiya fakültəsinə qəbul olur. ATU-nu fərqlənmə diplomu ilə bitirərək bu universitetin doktoranturasına daxil olur. O, tibb üzrə fəlsəfə doktoru elmi adını aldıqdan sonra dövlət proqramı çərçivəsində Türkiyənin Samsun 19 mayıs Universitetinin Ağız və Üz-Çənə Cərrahiyyəsi kafedrasında asistent doktor olaraq fəaliyyət göstərir. Və PHD, yəni tibb üzrə fəlsəfə doktoru təhsilini ikinci dəfə orada tamamlayıb, 2018-ci ildə vətənə dönərək özəl bir klinikada üz-çənə cərrahı implantoloq olaraq fəaliyyət göstərməyə başlayır.

- Hərbçi, hərbi həkim ailəsində böyümək çox çətin idi. Açıq desəm, ümumiyyətlə, gənclik dövrüm, orta təhsil, tələbəlik illərim çətinliklərlə keçib. Atam Birinci Qarabağ savaşında hərbi həkim kimi aktiv iştirak edib. Müharibənin çox şiddətli dövrlərində, bəzən elə olurdu ki, aylarla atamın üzünü görə bilmirdik. O zamanlar evdə bütün yük anamın üzərinə düşürdü. Xatırlayıram, Türkiyəyə getdiyim zaman orada da böyük çətinliklərim oldu. İkinci dəfə təhsil alanda yaşım 30-un üzərində idi. Təbii ki, yaşın öz sözü var idi, ailə problemləri var idi. Amma bütün bu çətinliklər hər zaman mənə əlavə stimul verirdi və onları aşmağı bacarırdım. Bəlkə də o dövrlərdə yaşadığım çətinliklərin mənə aşıladığı hisslər idi ki, 44 günlük müharibə başlayanda yenidən o hissləri özümdə duyaraq cəbhəyə yollandım.

Vətən məni çağırdı

2020-ci ilin başlanğıcı bütün dünya, o cümlədən də Azərbaycan üçün ağır bir il oldu. Bəşəriyyət COVİD-19 adlı bir bəla ilə üz-üzə qaldı və bu təhlükəli virusa yoluxan insanların həyatını xilas etmək kimi müqəddəs missiya da həkimlərimizin öhdəsinə düşdü. Vüqar həkim də həmin həkimlərin sırasına qoşulub COVİD-ə qarşı ilk sırada savaşmaq istəyirdi, amma qismətində 2020-ci ilin sonlarını daha müqəddəs bir cəbhədə mübarizə aparmaq var imiş...

- 27 sentyabrdan əvvəl bəzən fikirləşirdim ki, həkimlərimizin hamısı ön cəbhədədir. Yəni bu günün bəlası COVID-lə mübarizə aparırdılar və fikirləşirdim ki, nə gözəl ixtisasları var ki, onlar insanlara yardım edirlər, amma mənim üz-çənə cərrahı olaraq heç kimə faydam dəymir. Lakin fürsət elə gətirdi ki, 2020-ci ilin sonlarına doğru, sentyabr ayında Vətən məni də çağırdı. İxtisasım da o qədər lazımlı oldu ki, elə ilk gündən, yəni sentyabrın 28-dən bu proseslərə könüllü qoşuldum və demək olar ki, bitən günə qədər müxtəlif bölgələrdə qürurla və fəxrlə fəaliyyət göstərdim.

Əvvəlcə Gəncə Beynəlxalq Xəstəxanasında və Abbas Səhhət adına şəhər xəstəxanasında, daha sonra isə Füzulidə Diqnostika Mərkəzində fəaliyyət göstərdim. Qeyd edim ki, həmin zaman tanıdığım 100-ə yaxın həkim könüllü olaraq bu prosesə qoşuldu. Bəzən deyirlər, cərrahlar hərbidə formalaşır, onlar hərbi şəraitdə özlərini sübut edirlər. Amma könüllü olaraq bu prosesə qoşulan həkimlərimizin fikri bu deyildi. Biz çalışdığımız qədər minimum zərər verməklə, əsgərlər üzərində ən müasir avadanlıqlardan, texnologiyalardan istifadə etməklə uğurlu nəticələr almaq, bütün yaralıları sağaltmaq idi.

Həm də biz həkimlər onlara həkimlikdən əlavə mənəvi dayaq da dururduq. Çünki biz o yaralı əsgərləri qarşılayan ilk insanlar idik. Onlara verdiyimiz ilk sual susuzluqla, aclıqla, telefonla əlaqəli idi. Çalışırdıq mümkün qədər onları ailələri ilə danışdıraq. Bəzən heç ailələri ilə danışmaq istəmirdilər, deyirdilər ki, “həkim, evdəkilər yaralı olduğumu bilməsinlər”.

Biz bu 44 gün ərzində çox cəsarətli, çox qorxmaz insanlar gördük. Onların içərisində elələri var idi ki, günlərlə döyüşdə idilər, yaralı idilər, amma “susuzsanmı”, “acsanmı” sualına, “həkim, yemək varsa yeyərəm”, “su varsa içərəm” cavabı verirdilər. “Yemək, su verin” sözünü bir dəfə də olsun onların dilindən eşitmədik...

Göydə Allah həmin yaralını saxladısa, yerdə də biz həkimlər onun həyatını xilas etdik

Amma Vüqar həkim bu 44 gün ərzində təkcə müharibə yaralılarının deyil, cəbhədən kilometrlərlə uzaqda yerləşən doğma Gəncəsinin mənfur ermənilər tərəfindən artileriya atəşinə tutulması nəticəsində dağıntılar altında qalan mülki vətəndaşların da imdadına yetməli olmuşdu...

- Gəncədə 4 dəfə böyük partlayış oldu. Hətta iki mərmi xəstəxanamızın çox yaxınlığına düşdü. Bomba düşdükdən 10 dəqiqə sonra mən artıq hadisə yerində idim. Orada dağıntıların altından uşaqları çıxarırdıq, dəqiqələr ərzində 20-25 yaralını xəstəxanaya təxliyə edə bildik.

Bir müddət sonra Füzulidə olan dostum Fəxrəddin həkim zəng etdi ki, “Vüqar, sən burada lazımsan”. Dərhal Füzuliyə yollandım. Müharibənin ən gərgin getdiyi günlər idi və ora tamam fərqli idi.

Öncə orada formalaşmış bir kollektiv yaratdıq. Bu kollektivin yaradılmasında üz-çənə cərrahı, biz ona “052 komutanı” deyirdik, Oqtay Mehdiyevin və Elgün Səmədovun böyük əməyi oldu.

İstər Gəncədə, istərsə də Füzulidə olanda hər zaman şükür edirdim ki, nə yaxşı ki buradayam. Bunu ona görə deyirdim ki, xeyli xəstəni həyata qaytara bilirdik. Şəki şəhərindən olan İlkin adlı yaralını isə heç zaman unutmaram. Deməliyəm ki, əgər göydə Allah həmin yaralını saxladısa, yerdə də biz həkimlər onun həyatını xilas etdik. Düz 8 saat onu əməliyyat etdim, çox böyük travma almışdı. Üzün göz nahiyəsindən boyuna doğru böyük bir ağac parçası batmışdı və möcüzə nəticəsində gözü zədələnmişdi. Mən isə onu elə səliqəli şəkildə əməliyyat etməli idim ki, gözü sağ qalsın və həyati orqanları, damarları zədələnməsin. Əslində, həmin xəstə Gəncəyə gəldikdə heç kim inanmırdı ki, biz ona kömək edə bilərik. Çox düşündük ki, bəlkə xəstəni Bakıya göndərək, amma vaxt itirmək olmazdı, xəstənin tənəffüsündə ciddi narahatlıq var idi. Bəlkə də cavanlığımdan, çılğınlığımdan irəli gəldi ki, anidən qərar verdim və 5 saatlıq əməliyyatdan çıxmağıma baxmayaraq, xəstəni əməliyyata hazırlamalarını söylədim. Əməliyyat ciddi bir briqada tərəfindən həyata keçirildi. Çox şadam ki, bu briqadada aparıcı həkimlərdən biri də mən oldum. Həmin əməliyyatı uğurla bitirdikdən sonra bütün tibbi heyət bir-birini qucaqlayıb təbrik etdi. Daha sonra onu üç gün Gəncədə saxlayıb, Bakıya təxliyə etdik.

Başqa bir xəstəm isə güllə yarası almışdı və çox qan itkisi, qanaxma ilə gəlmişdi. Həmin xəstəni haradasa 7-8 saatlıq bir əməliyyat nəticəsində Bakıya çatdırdıq.

Çox xoşbəxtəm ki, xəstələrim arasında həqiqətən ağırlaşmış və həyatını itirən xəstə olmadı, onların hər birini Bakıda olan xəstəxanalara yönəldə bildim.

Sülh müqaviləsinə saatlar qalmış çox ağır bir yaralı gəlmişdi

- Amma ümumi profil olaraq, çox ağır xəstələr də gəlirdi və onlardan həyatlarını itirənlər də oldu. Hətta sülh müqaviləsinə saatlar qalmış çox ağır bir yaralı gəlmişdi. Orada həkimlərimiz həmin əsgərin həyatda qalması üçün saatlarla işlədilər. Əlimizdən gələn hər şeyi edirdik ki, təki həmin əsgər sağ qalsın. Hətta son anda İlqar həkim ürək masajı etdi və ürəyinin geri döndüyünü hiss etdik. Bu zaman keçirdiyimiz sevinc hissini sözlə ifadə etmək çox çətindir. Amma tibbin də öz qanunu var, müəyyən bir müddət ürək fəaliyyət göstərsə də, beyin oksigensiz qaldığı üçün biz o xəstəni itirdik.

Və həmin hadisədən saatlar sonra müharibənin başa çatması ilə bağlı müqavilə imzalandı...

Mən cəbhədə olub, həmin hadisələri, oradakı yaralıları gördükdən sonra bu müqavilənin hansı həyati anlama gəldiyini daha aydın təsəvvür etdim.

Çalışdığım hər iki xəstəxananın yaxınlığında tibbi ekspertiza bölməsi var idi, ora şəhid olmuş insanlar gətirilirdi. Ora gətirilən şəhidlərin ata-anasının naləsi hələ də qulaqlarımdan getmir. Onlar deyirdilər “kaş övladımız yaralı gələrdi, gözü, əli, ayağı olmayaydı, amma nəfəsi üstündə olaydı”. Bu cür ürək dağlayan ifadələri hər saat eşidirdik. Müharibənin bitməsi bütün bu faciələrin, dəhşətlərin bitməsi demək idi.

Həm də qürurlandırıcı idi ki, biz bu müharibəni qələbə ilə bitirdik. Bu qələbəni bizə Ali Baş Komandan İlham Əliyev ərməğan etdi, bu 44 gün ərzində dövlət başçımızın necə əzmlə mübarizə apardığını gördük. Təsəvvür edin ki, əməliyyatlar sırasında belə, əməliyyatı dayandırmadan televiziyanı qoşub Ali Baş Komandanın çıxışını, tvitlərini gözləyirdik ki, görək bu gün hansı torpağımız azad olunub?

O həkimlərin adlarını çəkməsəm olmaz...

Müsahibə boyu Vüqar həkim dönə-dönə qürurla vurğulayırdı ki, bu qələbədə ön cəbhənin hərbçiləri ilə yanaşı, həkimlərin də payı oldu. Və o, söylədi ki, Gəncə və Füzuli qəhrəmanları deyə iki qrupa böldüyü həkimlərimizin, tibb işçilərimizin hamısının mümkün olmasa da, heç olmasa bir qisminin adını qeyd etməsək olmaz...

- Həqiqətən, müharibə ərzində könüllü həkimlərimizdən ibarət inanılmaz bir kollektiv formalaşmışdı. Gəncədə olan həkimlərimizin aparıcı qüvvəsi Neftçilər Xəstəxanasının həkim heyəti idi. Burada Elmir Əsgərov, Musa həkim, neyrocərrahlarımız Zaur, Elşən, anestezioloqumuz Fuad həkimin adlarını çəkmək istəyirəm. Damar cərrahlarımız Seymur Allahverdiyevin rəhbərliyi altında Gəncə şəhərində çox uğurlu əməliyyatlar icra etdilər. Eyni zamanda da göz cərrahlarımızın fəaliyyətini vurğulamalıyam.

Bir xüsusi nüansı da qeyd edim ki, Gəncədə olanda Türkiyədən gənc könüllülərdən ibarət bir həkim ordusu bizə dəstəyə gəldi, onların çox faydasını gördük. Anestezioloq, reanimotoloq Rəşad, Ərəstun, cərrah Araz həkimin adlarını çəkmək istəyirəm. Füzulidən olan Elnurə həkim çox cəsarətli işlər görürdü, eyni zamanda, orta tibb bacıları Günay, Aynur xanım və daha adını çəkə bilmədiyim yüzlərlə tibb işçisinin hər birinin bu qələbədə haqqı, payı oldu.

Onu da deməliyəm ki, Füzulidə çox öndə olan qorxmaz həkimlərimiz var idi ki, onlar hərbi səhra cərrahiyyəsi sistemində çalışırdılar, orada əməliyyat edirdilər. Həmçinin oradakı tibb personalının əməyini sözlə ifadə etmək çox çətindir.

Yenə də deyirəm, bizim çox cəsarətli həkimlərimiz var. Aralarında kolleqalarım, diş həkimləri, üz-çənə cərrahları da var ki, biz onları şəhid verdik. Bu həkimlərin ailələrinin qarşısında baş əyirəm. Onların canı, qanı bahasına bu qələbəni aldıq. O insanlar çox-çox cəsarətli idilər ki, birbaşa ön bölgədə xidmət göstərirdilər, bizə yuxu kimi gələn müharibənin tam içərisində idilər.

Yaralı əsgərlərimizə həyat verdi, onlarla birgə yaşadı....

- Biz bu müharibə zamanı şəhidlər verdik, dəyərli insanlarımızı itirdik. Bu insanlar gələcək nəsillərimizin firavanlığı, xoşbəxtliyi üçün canlarından keçdilər. Biz də onların ailələrinə, yaxınlarına, övladlarına baxmaq məcburiyyətindəyik. Bu bir vətəndaşlıq borcu deyil, məcburiyyətimizdir. Bu, artıq hər birimizin ailəsində üç yox, beş övladının olması anlamına gəlməlidir. Vətən uğrunda şəhid olanların övladlarının da haqqıdır ki, bizim övladlarımız kimi təhsil alsınlar, həyat şəraitləri olsun. Təbii ki, dölətimiz onlar üçün hər şey edəcək, amma biz də öz növbəmizdə şəhidlərin bizə əmanətlərindən muğayat olmalıyıq.

Dünən bir yaralı əsgərimizin şəhid olduğunu eşitdim. Hansı ki, onu yaralı olduğu üçün hospitala göndərmişdik ki, müalicə alsın. Amma o, qaçıb yenidən müharibəyə qatılmışdı və növbəti yarasından şəhid oldu. Baxın, biz vətənini canından çox sevən bu cür oğlanlar itirdik. Onların bu fədakarlıqları qarşısında isə nə etsək, dəryada damla misalı qədər azdır...

“Əsl həkim hər xəstə ilə yaşayıb öləndir”, Stefan Zveiqə məxsus bu fikirlər isə elə Vüqar həkimin öz facebook səhifəsindəki paylaşımındandır. Bəli, o da əsl həkim olmağı bacaranlardan oldu. Yaradanın özündən sonra, həkimlərə bəxş etdiyi xilasedici, həyata qaytaran kimi müqəddəs missiyasını yerinə yetirərək, elə müqəddəs Vətən savaşımızda da əsl həkim kimi davranaraq yaralı əsgərlərimizə həyat verdi, onlarla birgə yaşadı...

Yasəmən MUSAYEVA,
“Azərbaycan”

Böyük Qələbənin sonsuz sevinci

2020-ci ilin 27 sentyabr - 10 noyabr tarixləri 30 ilə yaxın davam edən erməni işğalına son qoyulması, Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünün bərpası, milli qürur hisslərimizin yüksəlməsi və uzun illər həsrətində olduğumuz Böyük Qələbənin şanlı tarixidir.

Şuşanın və digər əzəli torpaqlarımızın azad edilməsi ilə nəticələnən zəfər yürüşü xalqımızın son yüzillik ərzində qazandığı ən möhtəşəm tarixi Qələbəyə çevrildi. Azərbaycan bu qələbəni qazanmaqla tarixinin, sözün əsl mənasında, qızıl səhifəsini yazdı. Bu Qələbə Azərbaycan tarixində baş verən elə bir misilsiz hadisədir ki, yüz illər sonra gələn nəsillər də bu hadisəni böyük qürur və iftixar hissi ilə xatırlayacaqlar. Əminliklə söyləmək olar ki, bütöv və qüdrətli Azərbaycanın uzunmüddətli perspektivdə strateji inkişafının təməl daşına çevrilən bu Qələbə xalqımız üçün əsl tarixi həqiqət anı missiyasını daşıyacaqdır.

Yaşadığımız günlər bütün dünyaya Azərbaycanda Dövlət-Xalq-Lider birliyinin sarsılmaz olduğunu nümayiş etdirdi. Beynəlxalq arenada rastlaşdığımız çoxsaylı ədalətsiz yanaşmalar və qarşılaşdığımız ikili standartlar xalqımızın Böyük Qələbəyə olan inamını bir an belə sarsıtmadı, Azərbaycan xalqının, dövlətinin və Azərbaycan Liderinin dəmir iradəsinə təsir göstərmədi.

Möhtəşəm tarixi Qələbənin əldə edilməsi həm də möhkəm ictimai-tarixi və hərbi-siyasi zəminə əsaslanır. Öz doğma torpaqlarının işğalından ötən 30 il ərzində xalqımız təkcə bu möhtəşəm zəfəri səbirlə gözləməmiş, həm də özünün qətiyyətli liderinin, Müzəffər Ali Baş Komandanının, ölkə Prezidentinin rəhbərliyi altında bu tarixi həqiqət anına doğru günbəgün addımlamışdır. Şübhəsiz ki, Azərbaycanın bu tarixi Qələbəsinin bilavasitə müəllifi və memarı ölkə rəhbəri, Müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevdir. Azərbaycan Respublikasının son 17 illik möhtəşəm inkişafı, tariximizin bu şərəf və şöhrət dolu anları məhz onun adı və titanik fəaliyyəti ilə bağlıdır.

Tarixinin ən çətin məqamlarında Azərbaycan xalqı həmişə öz oğullarının, liderlərinin qeyrətinə sığınmışdır. Tarixin ibrət dərsləri bir daha göstərir ki, böyük tarixi şəxsiyyət zirvəsinə yüksələn əsl lider olmadan xalqın həyatını zənginləşdirən möhtəşəm hadisələri, tarixi qələbələri təsəvvür etmək mümkün deyil. Hər bir xalqın həyatında elə həqiqət anı yetişir ki, məhz həmin anda xalq bütün dünyaya özünün kimliyini tanıdır. Azərbaycanlılar üçün əsl həqiqət anına çevrilən, Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə qazanılan Böyük Qələbə bir daha bütün dünyanın gözü qarşısında Azərbaycan xalqını işğala boyun əyməyən, tarixi ədalətsizliklə barışmayan, öz haqları uğrunda mübarizə aparan yenilməz bir xalq kimi nümayiş etdirdi.

2003-cü ildən ölkəyə rəhbərlik edən cənab İlham Əliyevin məqsədyönlü daxili və xarici siyasəti, xalqımızın haqq işini və Azərbaycan həqiqətlərini dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq yolunda sərf etdiyi gərgin əmək, qazanılan diplomatik uğurlar, rasional və balanslaşdırılmış siyasət, xalqın rifahının yüksəlməsini hədəfləyən düzgün sosial-iqtisadi platforma son nəticədə dondurulmuş hesab edilən münaqişənin kökündən həllini, “status-kvo”nun aradan qaldırılmasını, “təmas xətti”nin ləğv edilməsini və nəhayət, Azərbaycanın tarixi Qələbəsini təmin etdi.

Böyük Qələbənin qazanılmasında Müzəffər Azərbaycan Ordusunun, Şanlı Azərbaycan Əsgərinin müstəsna rolu danılmazdır. Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən əsası qoyulan və yaradılan, cənab Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin formalaşdırıb gücləndirdiyi Şanlı Azərbaycan Ordusu tarixi Qələbənin qazanılmasında öz sözünü dedi.

Yaxın tariximizə nəzər saldıqda məlum olur ki, Şanlı Azərbaycan Ordusunun Böyük Qələbəyə gedən ən qısa yolu 2016-cı ilin Aprel döyüşlərindən keçir. Xain düşmənin təxribatının qarşısını almaq məqsədilə həyata keçirilən 2016-cı ilin şanlı Aprel döyüşləri, sözün əsl mənasında, Müzəffər Azərbaycan Ordusunun sınaq yürüşü idi. Lələtəpənin, Cocuq Mərcanlının və digər strateji ərazilərin mənfur düşməndən azad edilməsi cənab Prezidentin qeyd etdiyi kimi, “tarixi torpaqlarımıza Böyük Qayıdış”ın başlanğıcını qoydu. Aprel döyüşləri Azərbaycan əsgərinin öz gücünə inamını artırdı, Azərbaycan Ordusunun gücünü düşmənə göstərdi, xalqın öz ordusuna olan etimadını daha da yüksəltdi.

Mənfur xislətindən yaxa qurtara bilməyən və Aprel döyüşlərindən dərs almayan düşmən yenidən öz çirkin niyyətini həyata keçirərək 2020-ci ilin 12 iyul tarixində Azərbaycan-Ermənistan dövlət sərhədinin Tovuz rayonu istiqamətində növbəti təxribata əl atdı. 13-14 iyul tarixlərində Müzəffər Azərbaycan Ordusunun həyata keçirdiyi hərbi əməliyyatlar düşmənə növbəti dəfə sarsıdıcı zərbə endirdi. Düşmənin 100-ə qədər canlı qüvvəsi və çoxlu sayda döyüş texnikası məhv edildi. Lakin mənfur düşmən görünür bu dəfə də düçar olduğu acı məğlubiyyətdən lazımi nəticə çıxara bilmədi.

Azərbaycanın əzəli torpaqları hesabına “ikinci erməni dövləti” yaratmaq xülyasından əl çəkə bilməyən, hər vasitə ilə doğma torpaqlarımızı qəsb etməyə çalışan mənfur düşmən 2020-ci ilin 27 sentyabr tarixində növbəti təxribata əl atdı. Şanlı Azərbaycan Ordusu bu dəfə də Müzəffər Ali Baş Komandanın qətiyyəti və iradəsi sayəsində düşmənə sarsıdıcı zərbələr endirdi. Azərbaycan Ordusunun Tarixi Qələbəyə qədər davam edən budəfəki hərbi əməliyyatları düşmənin minlərlə canlı qüvvəsinin, hərbi və zirehli texnikasının məhv edilməsi, bir-birinin ardınca doğma torpaqlarımızın işğaldan azad olunması ilə nəticələndi.

Möhtərəm Prezidentin qeyd etdiyi kimi, “düşmən bu dəfə başından elə ağır zərbə aldı, bir də çətin ki, özünə gələ bilsin”. Lakin döyüş meydanında Müzəffər Azərbaycan Ordusunun zərbələrinə tab gətirə bilməyən və qəhrəman Azərbaycan Əsgərinə cavab vermək iqtidarında olmayan mənfur düşmən öz xain xislətinə sadiq qalaraq Azərbaycanın dinc mülki əhalisini sivil dünyanın gözü qarşısında raket atəşinə tutdu. Belə ki, 2020-ci ilin 4 oktyabr, 11 oktyabr və 17 oktyabr tarixlərində cəbhə bölgəsindən 60 km aralıda yerləşən Azərbaycanın ikinci böyük şəhəri Gəncəni, ikinci mühüm sənaye şəhəri Mingəçeviri, 28 oktyabr tarixində isə Bərdə şəhərini raket atəşinə tutan erməni cəlladları bir daha özlərinin əsl mahiyyətini bütün dünyaya nümayiş etdirdilər.

Düşmənin məkrli planlarını düzgün qiymətləndirən Azərbaycan bu dəfə də atdığı addımlarla erməniləri utandırmağı, bütün dünyanı isə heyrətə salmağı bacardı. Həmişə olduğu kimi, bu dəfə də dinc və humanist mövqe sərgiləyən Azərbaycanın Müzəffər Ali Baş Komandanın qeyd etdiyi kimi, “Biz erməni deyilik, biz qisasımızı döyüş meydanında alacağıq” prinsipi ilə hərəkət edərək düşmənə layiq olduğu yerini göstərdi.

Şanlı Azərbaycan Ordusunun 44 günlük zəfər yürüşü 30 ilə yaxın müddətdə erməni işğalında olan əzəli torpaqlarımızın azad edilməsi və Böyük Qələbə ilə nəticələndi. Müzəffər Ali Baş Komandanımız və Qəhrəman Azərbaycan Əsgəri 10 noyabrı Azərbaycan tarixinə qızıl hərflərlə yazdı.

Qürurverici haldır ki, bu gün erməni cəlladları məhz Azərbaycan Liderinin diktə etdiyi şərtlər və müəyyənləşən qrafik üzrə Azərbaycanın işğal edilmiş torpaqlarından rədd olurlar. Lakin torpaqlarımızı tərk edən mənfur düşmən burada da özünün erməni xislətinə xas olan nankorluğa əl atır. Tarixi erməni vandalizmi yenə də davam etdirilir. Doğma torpaqlarımızı dinc şəraitdə tərk etməsinə imkan verdiyimiz ermənilər getməzdən öncə tikililəri vəhşicəsinə dağıdır və yandırır, meşələrimizi qırmaqla ekoloji terror törədirlər.

Son iki yüz ildə ermənilərin azərbaycanlı əhaliyə qarşı yeritdiyi etnik təmizləmə və soyqırımı siyasəti, Azərbaycanın əzəli torpaqları hesabına öz ərazilərini genişləndirmək cəhdləri və son günlərdə baş verən erməni vandalizmi bir daha bizim necə məkrli düşmənlə qonşu olduğumuzu göstərdi. Lakin, mənfur düşmənin bütün cəhdlərinə baxmayaraq, tarixi Azərbaycan torpaqları işğaldan tam azad edilir və özünün əsl sahiblərinə qaytarılır.

Bu günlərdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin və ölkəmizin birinci xanımı Mehriban Əliyevanın işğaldan azad olunmuş Füzuli, Cəbrayıl və Ağdam rayonlarına səfər etmələri hər birimizdə böyük fəxarət və qürur hissi yaradıb. Qətiyyətli Liderin bu addımı yaşadığımız sonsuz qələbə sevincini daha da artırmış oldu. Digər tərəfdən də, döyüş meydanında qazandığımız rəşadətli qələbənin və diplomatik masada əldə etdiyimiz qalibiyyətin memarı olan Müzəffər Ali Baş Komandanımız bununla işğaldan azad olunan ərazilərimizdəki erməni vəhşiliyini dünyaya bir daha nümayiş etdirdi.

30 ilə yaxın müddətdə düşmən tapdağında olan ərazilərdə quruculuq işlərinə dərhal start verilib. Dövlət başçısının Ağdam şəhərinə səfəri çərçivəsində dediyi aşağıdakı fikirlər tarixi torpaqlarımızda həyata keçiriləcək genişmiqyaslı işləri aydın şəkildə ifadə edir: “Amma necə ki, biz 44 gün ərzində birlik göstərmişik, əminəm ki, azad edilmiş torpaqlarımızın bərpası işində də birlik, əzmkarlıq göstərəcəyik. Bütün şəhərlərimizi bərpa edəcəyik, daha da gözəl şəhərlər olacaqdır. Şəhərlərimizdə qalan tarixi abidələri bərpa edəcəyik və bir daha gücümüzü göstərəcəyik”.

Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa avtomobil yolunun, eləcə də Bərdə-Ağdam dəmir yolu xəttinin layihələndirilməsi və tikintisi haqqında müvafiq sərəncamları bu sahədə atılan ilk addımlardır. Fikrimizcə, yaxın tariximizdə bu silsilədən olan çoxsaylı sənədlərin imzalanmasının və müvafiq işlərin həyata keçirilməsinin şahidi olacağıq.

Bu gün, sözün əsl mənasında, hər bir azərbaycanlının və bütöv Azərbaycanın ürəyi Şuşada, Ağdamda və düşmən işğalından azad olunan digər tarixi torpaqlarımızda döyünür. Var olsun Müzəffər Ali Baş Komandanımız! Var olsun Şanlı Azərbaycan Ordusu!

Qarabağ Azərbaycandır!

Şahin BAYRAMOV,
Mingəçevir Dövlət Universitetinin rektoru, iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru

Nizami ZEYNALOV,
Mingəçevir Dövlət Universitetinin dekanı, tarix üzrə fəlsəfə doktoru